

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет інформаційних технологій

“11” червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань F «Інформаційні технології»

Спеціальність F5 «Кібербезпека та захист інформації»

Освітня програма «Кібербезпека»

Факультет Інформаційних технологій

Розробник: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, кандидат філософських наук, доцент, Горбатюк Т.В.

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Філософія»

Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної культури студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питань: хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати перешкоди на шляху до мети.

Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями інших гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, історією України, тощо. Знання дисципліни "Філософія" є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін, зокрема питань пов'язаних з осмисленням феномену штучного інтелекту та реалізації в сьогоденні.

Галузь знань, спеціальність		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>F5 «Кибербезпека та захист інформації»</i>	
Освітня програма	<i>Кибербезпека</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	4	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>- год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>- год.</i>
Лабораторні заняття	<i>- год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<i>45 год.</i>	<i>- год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>3 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

надання знань з філософії як вищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії, світоглядно-методологічна підготовка студентів, формування їх філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів, опанування загально-методологічним компонентом пізнавальної діяльності.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни: Етнокультурологія, Українська мова за професійним спрямуванням, Правова культура особистості.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані- задачі і практичні завдання у галузі кібербезпеки та захисту інформації.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК8. Здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН4. Організувати власну професійну діяльність, обирати і використовувати оптимальні методи та способи розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у професійній діяльності, оцінювати їхню ефективність.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. <i>Історія світової філософії</i>														
Тема 1. Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві	1	6	1	2			3							
Тема 2. Філософія Давнього світу	2	6	1	2			3							

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	6	1	2			3						
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4	6	1	2			3						
Тема 5. Німецька класична філософія	5	6	1	2			3						
Тема 6. Некласична філософія XIX-XXI ст.	6	6	1	2			3						
Тема 7. Українська філософія	7	6	1	2			3						
Разом за змістовим модулем 1.		44	7	14			21						
Змістовий модуль 2. <i>Онтологія. Гносеологія</i>													
Тема 8. Філософське вчення про буття	8	6	1	2			3						
Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. «Проблема штучного інтелекту». Нейромережеві системи.	9	6	1	2			3						
Тема 10. Пізнавальна активність людини	10	6	1	2			3						
Тема 11. Особливості наукового пізнання	11	6	1	2			3						
Разом за змістовим модулем 3		20	4	4			12						
Змістовий модуль 3. <i>Філософія людини</i>													
Тема 12. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	12	6	1	2			3						
Тема 13. Філософія техніки. Філософія релігії. Філософія права. Філософія економіки. Філософія політики. Філософія моралі	13	6	1	2			3						
Тема 14. Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	14	6	1	2			3						
Тема 15. Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього	15	6	1	2			3						
Разом за змістовим модулем 4		24	4	8			12						
Усього годин		90	15	30			45						

3. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві.	1
2	Філософія Давнього світу	1
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	1
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	1
5	Німецька класична філософія	1

6	Некласична філософія XIX-XXI ст.	1
7	Українська філософія	1
8	Філософське вчення про буття	1
9	Свідомість як фундаментальна категорія філософії. «Проблема штучного інтелекту». Нейромержеві системи.	1
10	Пізнавальна активність людини	1
11	Особливості наукового пізнання	1
12	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	1
13	Філософія техніки. Філософія релігії. Філософія права. Філософія економіки. Філософія політики. Філософія моралі	1
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	1
15	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	1
	Всього	15

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві.	2
2	Філософія Давнього світу	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5	Німецька класична філософія	2
6	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття	2
9	Свідомість як фундаментальна категорія філософії. «Проблема штучного інтелекту». Нейромержеві системи.	2
10	Пізнавальна активність людини	2
11	Особливості наукового пізнання	2
12	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
13	Філософія техніки. Філософія релігії. Філософія права. Філософія економіки. Філософія політики. Філософія моралі	2
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	2
15	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	2
	Всього	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві	3
2	Філософія Давнього світу та Середньовіччя	3
3	Новочасна філософія	3
4	Поняття субстанції та поняття буття. Проблема єдності та множинності світу. Філософські позиції в історії філософії: монізм, дуалізм, плюралізм.	3
5	Філософське розуміння поняття "істина" (абсолютність, відносність і конкретність істини).	3
6	Проблематика суб'єкта й об'єкта пізнання.	3
7	Основні форми наукового пізнання: проблема, ідея, гіпотеза, теорія.	3
8	Виникнення і природа свідомості. «Проблема штучного інтелекту». Нейромержеві системи.	3

9	Співвідношення біологічного й соціального в людині.	3
10	Специфіка людської діяльності. Людина - індивід - особистість.	3
11	Суспільство та його складові. Поняття суспільних класів.	3
12	Індивідуальна та суспільна свідомість. Форми суспільної свідомості.	3
13	Поняття держави. Концепції походження держави. Ідеологія.	3
14	Техніка і технології як предмет філософського осмислення. Основні етапи розвитку техніки (продуктивних сил).	3
15	Поняття культури. Історичні моделі (ступені) культури. Людська чуттєвість. Поняття прекрасного.	3
	Всього	45

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання.

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання

- Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.
- Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, полеміка.
- Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, дискусії, диспути, проведення семінарських занять під керівництвом викладача, презентації.
- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Історія світової філософії		
Лекція 1 Філософська пропедевтика. Сутність	Знати базові філософські поняття Вміти визначати власний світогляд Аналізувати етапи формування	10-

філософії, її роль у суспільстві.	світогляду Знати світові історико-філософські традиції концепції від давнини до сучасності. Вміти виділяти характерні риси кожної з них. Аналізувати культурні впливи на особливості формування певного типу філософування. Знати особливості філософії Античності, Середньовіччя, Нового часу, Німецької класичної філософії. Аналізувати історичні тенденції 17-19 ст. Розрізняти методи наукового пізнання філософії доби Нового часу. Використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні. Знати особливості та школи неklasичної філософії. Аналізувати практичну значущість кожної із шкіл для розвитку філософії та науки. Розрізняти традиції сцієнтизму та антисцієнтизму. Знати етапи формування та представників української філософії. Аналізувати зв'язок між стилем філософствування та українськими культурними традиціями. Розуміти особливості української філософської думки. Розрізняти ідеї видатних українських філософів. Застосовувати набуті знання для з'ясування місця української філософії у світовій.	
Лекція 2 Філософія Давнього світу		10-
Лекція 3 Філософія Середньовіччя та Відродження		10
Лекція 4. Філософія Нового часу та Просвітництва		10
Лекція 5 Німецька класична філософія		10
Лекція 6 Некласична філософія XIX-XXI ст.		10
Лекція 7 Українська філософія		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Онтологія. Гносеологія		
Лекція 8 Філософське вчення про буття	Знати основні поняття філософського вчення про буття. Аналізувати зв'язок онтології та науки. Розуміти зміст сучасних онтологічних проблем. Розрізняти проблеми буття світу та людини. Знати основні поняття з теми. Вміти формулювати проблеми людського існування. Аналізувати взаємозв'язок духовного та природного в людині. Розуміти значення т.зв. «вічних» філософських проблем. Розрізняти гуманістичні цінності. Застосовувати набуті знання в особистому житті. Аналізувати структуру психіки та свідомості людини. Розуміти логіку процесу формування людської свідомості. Розрізняти типи свідомості. Застосовувати набуті знання в особистому житті. Використовувати філософський досвід для відповідальної професійної діяльності. Вміти визначати наукові та ненаукові методи пізнання. Аналізувати значення застосування методології для розвитку науки. Розуміти особливості сучасної наукової методології. Розрізняти загальнонаукові, філософські та специфічно наукові методи пізнання. Застосовувати набуті знання для зростання фахової майстерності.	20
Лекція 9 Свідомість як фундаментальна категорія філософії. «Проблема штучного інтелекту». Нейромережеві системи.		20
Лекція 10 Пізнавальна активність людини		20
Лекція 11 Особливості наукового пізнання		10
Модульна контрольна робота 2.		
Всього за модулем 2		100
Модуль 3 Філософська антропологія. Соціальна філософія		
Лекція 12 Соціальна філософія: основні	ПНР 4 У тому числі знати основні поняття з теми. Вміти формулювати проблеми суспільного буття. Аналізувати	20

підходи до розуміння суспільства	причини соціальних явищ. Розуміти логіку здійснення суспільно-історичних процесів. Розрізняти типи державної влади, моделі соціального устрою. Застосовувати набуті знання для власної соціалізації та підвищення соціальної успішності. Вміти аналізувати антропологічні версії походження людини. Розуміти зміст понять індивід, особистість, індивідуальність. Розуміти природу людини, взаємозв'язок тілесного, соціального, духовного. Вміти осенсовувати власне життя. Вміти описати основні філософські концепції культури Розрізняти типи культур у світі. Вміти формулювати базові цивілізаційні цінності. Розуміти логіку становлення сучасної цивілізації. Розрізняти сучасні цивілізаційні принципи. Застосовувати знання сучасних цивілізаційних цінностей у власному житті.	
Лекція 13 Філософія техніки. Філософія релігії. Філософія права. Філософія економіки. Філософія політики. Філософія моралі		10
Лекція 14 Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації		10
Лекція 15 Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього		10
Самостійна робота 15		20
Модульна контрольна робота 3		30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(100 + 100 + 100) / 3 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	$(10 + 10 + 10) \leq 30$	
	$(\text{Навчальна робота (70)} + \text{екзамен (30)}) \leq 100$	
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу

Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)
----------------------------	--

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3474>

2. **Філософія. Методичні вказівки** для студентів всіх спеціальностей факультету інформаційних технологій. К.: НУБІП України, 2021, 64 с

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Бертран Рассел Історія західної філософії Б. Рассел;(пер.з анг. Ю Лісняка, П. Тарашука) Харків: Фоліо, 2023. 380 с.

2. Ворбертон Найджел Коротка історія філософії/ Н.Ворбертон; пер. з англ. Анна Марховська. Київ: Наш формат, 2023. 217с.

3. Воронкова В.Г. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика/ В.Г. Воронкова, В.О. Нікітенко; М-во освіти і науки України, Запор.нац. ун-т, Навч.-наук. інс-т ім Ю.М.Потебні. Львів, 2022. 459 с.

4. Гринів О. І. Філософія: курс лекцій для аспірантів. Львів : Тріада плюс, 2016. 364 с.

5. Гринів О. Історія української філософії. Львів : Тріада плюс, 2015. 302 с.

6. Данильян О.Г. Філософія: підручник/ О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; М-во освіти і науки України, нац. юр. ун-т ім Ярослава Мудрого. 2-е вид.,перері допов.,Харків: Право, 2018. 430 с.

7. Жао Джін Даоська філософія та естетична думка/ Жао Джін; М-во освіти і науки України, нац.ун. «Львів. Політехніка». ,Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. 151с.

8. Інформаційне суспільство: соціально-філософські проблеми становлення: навч.посіб.для студ.всіх спец. [В.І. Штанько, О.О. Жидкова, О.В. Турута] М-во освіти і науки України, Хар.нац. ун-т радіоелектроніки- 2-е вид. доп.і перер. Харків: ХНУРЕ, 2021.72 с.

9. Куцик П.О. Нооекономіка: «філософія серця» у практиці життя: (до 300-ліття з дня народж. Г.Сковороди) Куцик П.О., Шевчик Б.М., Шевчук В.О., Львів: Видавництво львівського торговельно-екон. ун-ту 2023. 302с.

10. Людина і суспільство: філософські, психологічні і політологічні виміри: в 3 кн. Львів. нац. ун-т ім. І.Франка; за ред. В.П.Мельника, - 2-е вид допов. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2023.364с.

11. Мержиєвська В. «Ізми» у світі ідеологій, філософій та релігій/ В.Мержиєвська, Київ: Портал, 2023.198с.

12. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посіб. Львів : Сполом, 2014. 276 с.

13. Синиця А. Аналітична філософія : монографія Львів : ЛДУФК, 2013. 303 с.

14. Синиця А. Філософія : навч.-метод. посіб. Львів : ЛДУФК, 2014. 179 с.

15. Синиця А.С. Вступ до філософії штучного інтелекту: підручник/ А.Синиця, Львів. нац. ун-т ім. І.Франка ,Львів ЛНУ ім. І.Франка, 2023. 290с.

16. Сіверс В.А. Філософія творчості: підручник/ В. Сіверс: Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2023. 291с.

17. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навчальний посібник. К., 2016. 459 с.
18. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навчальний посібник. К., 2016. 437 с.
19. Туренко В.Є. Рання грецька філософія: рефлексії про політику і право/ В.Туренко, Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, Київ: Дух і літера, 2023. 605с.
20. Філософія теоретичний курс: навч. посіб. для студентів закл. вищ .освіти/ Я.В.Шрамко та ін.; за наук. ред .Я.В.Шрамка, Криворіз. держ. пед. ун-т- Кривий Ріг: КДПУ,2021. 263 с.
21. Філософія успіху: навч.-метод. Посіб., Київ; Людмила, 2023. 147с.
22. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014, 224 с.
23. Філософія: навч-метод. посібник / Шукалович А.М., Львів. Нац. Ун-т ім. І. Франка, Львів.: ЛНУ ім І. Франка, 2022.192 с.
24. Філософія: підручник [для студ, аспір, викдавачів] Людмила Рижок, Львів. Нац. Ун-т ім. І. Франка, Вид.2-ге, переро; допов., Львів.: ЛНУ ім І. Франка, 2022. 648 с.
25. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Причепій Є.М. на ін. К.: Академія, 2003. 576 с.
26. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 506 с.
27. Шевчук К.С. Панорама сучасної зарубіжної філософії: навч. метод. посіб./ К. С. Шевчук; Рівне: РДГУ, 2019. 242с.
28. Штанко В.І. Філософія: навч.посіб./В.І. Штанько, Г.М. Горячківська, Г.Г. Старикова. Харків ХНУРЕ, 2021. 292 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. (укр.). URL: <http://www.ae-lib.org.ua>
2. Електронна бібліотека НУБіП України. URL:<https://nubip.edu.ua/node/17325>
3. Сайт Українського філософського фонду URL: <http://www.philosophy.ua>
4. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) URL: <http://www.psylib.kiev.ua>
5. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>